

Een wierde om het wad weer te voelen

Het Groninger Landschap wil een buitendijkse wierde opwerpen bij Noordpolderzijl. Om het 'wierdegevoel' weer te ervaren: geen dijken om je te beschermen maar vertrouwen dat je hoog genoeg zit. En om de beleving van de wadden dichterbij te brengen. Voor de ontwerpwedstrijd van de wierde kwamen veel inzendingen binnen, vijf ontwerpen zijn genomineerd. Morgen wordt bekend wie wint.

MAAIKE BORST

Een wierde bij Noordpolderzijl? Een heuvel in de kwelders? Een kunstmatig bouwwerk in dat iconische landschap?

Het Groninger Landschap heeft een bijzonder plan. Bij Noordpolderzijl, in de kwelders buiten de dijk, links van de vaargeul, wil de organisatie een wierde opwerpen. Een kunstmatige heuvel zoals de Groningers die eeuwen geleden aanlegden om zich te beschermen tegen het water. Waar ze boerderijen op bouwden, en uiteindelijk hele dorpen. Dé manier om droge voeten te houden.

De aanleg van dijken maakte de wierden al rond 1200 overbodig, ze bepalen nog steeds het landschap. Maar volgens het Groninger Landschap zijn de Groningers ondertussen wel het besef van de relatie tussen de zee en de wierde verloren. De nieuwe wierde – geen echte woonheuvel maar een attractie – moet die band weer voelbaar maken.

„Eerst was ik heel verbaasd”, zegt hoogleraar landschapsgeschiedenis Theo Spek. „Inmiddels ben ik enthousiast.”

Noordpolderzijl is voor Groningers een iconische plek. Heel kwetsbaar, zegt Spek. „Niet zozeer vanwege de natuurwaarde maar omdat de plek onderdeel is van levensgeschiedenis. De dijk, het café. Veel mensen zullen zeggen: kom er niet aan.”

Theo Spek is een van de drie juryleden die morgen het ontwerp voor de nieuwe wierde kiezen. Tot nu toe zijn veel reacties positief, zegt hij. „Ik had meer protesten verwacht.”

Of de wierde daadwerkelijk wordt opgeworpen, is nog lang niet zeker. Het Groninger Landschap zal het winnende ontwerp als leidraad gebruiken om het plan verder te ontwikkelen. Provincie, gemeente en waterschap zijn volgens het Groninger Landschap op de hoogte en enthousiast. Maar alle procedures moeten nog worden doorlopen en vergunningen worden aangevraagd.

„Het getuigt van lef dat het Groninger Landschap dit durft”, zegt Spek. Landschapsbehoud betekent niet altijd dat je het landschap ook op slot moet zetten. „Geschiedenis leert dat landschap altijd verandert. Dat nieuwe functies nieuwe kwaliteit kunnen brengen.”

Een realistisch beeld van de oude wierde zal een nieuwe heuvel bij Noordpolderzijl nooit kunnen bieden. „De kwelder bij Noordpolderzijl is heel smal. Je zit dicht bij zee. Vroeger waren het oneindige kilometers vlakke.”

Wel gelooft Spek dat je het verhaal van vroeger zo veel krachtiger kunt vertellen dan in een veilig museum. Het wierdeleven was het boerenleven. De kwelders waren veel vruchtbaarder dan de zand- en veengronden. Het was ook een waterreconomie. De wierden lagen allemaal aan vaargeulen, er was overzeese handel. „Je zou denken dat het geïsoleerd was, aan de noordrand van de bewoonde wereld. Maar het was juist heel internationaal.” De aanleg van de dijken rond 1200 was een van de grootste omslagen in ons landschap ooit. Het water werd zoet, het vlakke land bouwbaar, de economie lokaler.

Niet alleen wetenschappers en landschapsbeheerders zijn geïnteresseerd in wierden en terpen. Ook moderne ingenieurs. Spek: „Door tornado's, stormvloeden, tsunami's en zeespiegelstijging is de interesse terug. Het bouwen van een enorme dijk is kostbaar en kwetsbaar. Er zijn ideeën bij bagger- en ingenieursbedrijven om wierden weer in te gaan zetten. Noordpolderzijl kan nog als een voorbeeld gaan dienen.”

De vele ontwerpen die binnenkwamen voedden het enthousiasme van Spek voor het plan. Het waren ontwerpen die over het algemeen rekening houden met de gevoeligheid en de kwetsbaarheid van de plek. „We kunnen echt iets toevoegen. Niet veel mensen kunnen het wad nu goed ervaren.”

@ maaike.borst@dvh.nl

Foto Archief Jan Zeeman

Ontwerp van Martin Borchert